

NEWSLETTER

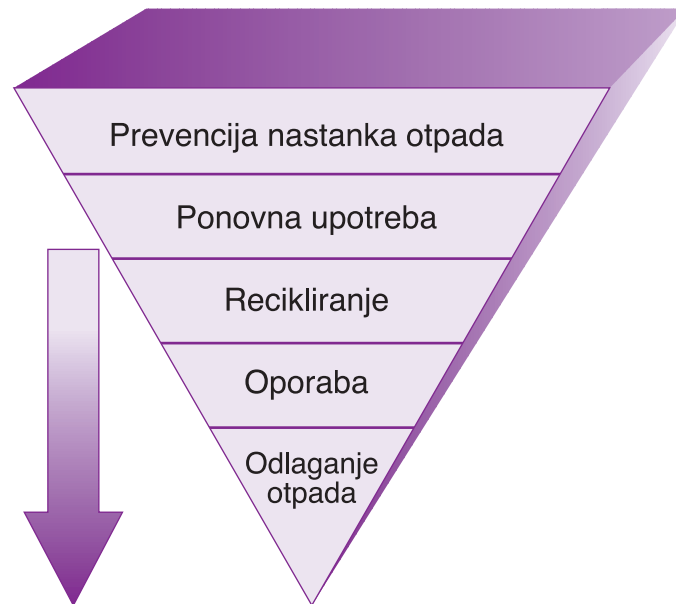
broj
4/5

HIJERARHIJA GOSPODARENJA OTPADOM: PREVENCIJA nastanka otpada i PONOVDNA UPOTREBA OTPADNIH MATERIJALA

Kada se govori o održivim, inteligentnim ili cjelovitim sustavima gospodarenja otpadom tada se prvenstveno misli na poštivanje hijerarhije gospodarenja otpadom. Hijerarhija daje pregled osnovnih koraka koje svaki sustav treba sadržavati a da se može nazvati održivim.

Ovaj projekt financira
Europska unija

Osnovni koraci prikazani u obrnutoj piramidi su prevencija nastanka otpada i ponovna upotreba otpada. Europska Unija vjeruje da uvođenjem tih sustava kao primarnih polazišta možemo drastično smanjiti količinu otpada koji nastaje te tako i smanjiti negativan utjecaj otpadnih tvari na prirodu i okoliš. Međutim, prevencija nastanka otpadom i ponovna upotreba danas imaju širi aspekt od samog gospodarenja otpadom gdje posljedice uvođenja ovakvih sustava kreiraju i podupiru alternativne životne stilove u kojima se isprepliću ekologija i humanost te se stvaraju održive zajednice.

Ovakve zajednice, iako na žalost još uvijek rijetke, pružaju uvid u jednu simbiozu ekološke osviještenosti, humanitarnog rada, socijalne inkluzije i održive ekonomije. One podupiru lokalno tržište, lokalnu poljoprivredu i poduzetništvo a sve s ciljem smanjenog utjecaja na okoliš. Naprosto je inspirativno promatrati takve zajednice jer se detaljnijom analizom može doći do pretpostavke da je uvođenjem odvojenog prikupljanja otpada ekološka svijest građana drastično porasla iz nekoliko razloga. Prvi jer su postali svjesni toga da su oni ti koji proizvode otpad dok drugi predstavlja prihvaćanje odgovornosti te pronalaženje rješenja kroz podupiranje i korištenje ponuđenih sustava. Nadalje, prihvaćanjem odgovornosti ekološke problematike počeli su kreirati različite dopunske aktivnosti poput razvoja lokalnog tržišta kojem nije potreban transport i dodatna ambalaža, otvaranjem centara koji mogu pomoći obiteljima s nižim životnim standardima a time i povećanju ekonomske i poduzetničke klime u zajednici. Zajednice s ovakvim sustavima zbog smanjenja količine otpada djeluju po principu pametne kupovine gdje materijale koje je teško odvojiti i reciklirati treba izbjegavati ako ne i u potpunosti izbaciti iz uporabe.

U ovakvim primjerima vidljiv je spoj najbolje moguće prakse kao i pozitivne ekološke legislative, odnosno zelene politike. Međutim, te zajednice često puta i premašuju zadane ciljeve unutar pojedinog zakona. Tako je primjerice cilj Europske unije za povećanjem stope reciklaže na 50% ukupno proizvedenog otpada do 2020. godine iako podaci pokazuju da su neki gradovi i općine pojedinih zemalja odavno premašili taj postotak i podigli stopu reciklaže i do 90%.

No, gdje se nalaze te zajednice? Kako to da u Hrvatskoj nema takvih primjera? Zar je to doista tako teško postići? Na ta i ostala pitanja pokušati ćemo dati odgovore u ovom broju časopisa.

Prevenција nastanka otpada:

Prema Planu gospodarenja otpadom Republike Hrvatske postoji velik raspon mogućih postupaka zbrinjavanja otpada s vrlo različitim utjecajem na okoliš. »...Prevenција nastajanja otpada, kao i druge mjere za smanjivanje nastajanja otpada, svakako je najpovoljnija metoda za rješavanje problema otpada. ...«¹ Te mjere većinom znače prevenciju u samom proizvodnom procesu, redukciju na samom izvoru nastanka otpada (kućanstva, industrija, poljoprivreda ...) te vraćanje materijala u ponovnu upotrebu ali s potencijalno drugom svrhom. Neki predmeti koje koristimo na dnevnoj bazi mogu se direktno vratiti u ponovnu upotrebu, poput knjiga, odjeće i obuće, namještaja međutim treba napomenuti i metal, staklo, plastiku i ostale frakcije komunalnog otpada koje reciklažnim metodama bivaju vraćene u svoju prvotnu svrhu. U tom slučaju prevencija nastanka otpada posljedično dovodi do smanjene količine otpada koje je potrebno odložiti na odlagalište ili reciklirati a njezina je najvažnija funkcija da pomoću ponovne upotrebe smanji i količinu otpada koju je potrebno dalje obraditi.

¹ Plan gospodarenja otpadom RH.5.1.1.

Plastična vrećica je okolišni problem koji se rješava prevencijom – bilo zabranom ili oporezivanjem

Prevenција započinje od samih karakteristika proizvoda koje kupujemo. Treba se odreći proizvoda napravljenih ili zapakiranih u otrovne i ne-reciklirajuće materijale, te proizvoda koji sadrže opasne tvari. Svi materijali koje koristimo trebali bi biti sastavljeni od materijala koje je moguće reciklirati. **Proizvođač treba biti odgovoran za svoj proizvod, dok stanovnici moraju biti svjesni da postoji izbor, jer oni sami mogu odlučiti koliko otpada mogu proizvesti odnosno ne proizvesti.** Vlasti mogu poduzeti sljedeće korake da poprave postojeću situaciju:

- **Informirati lokalno stanovništvo** o opasnostima pojedinih materijala te o mogućnosti nabave alternativa za te materijale.
- **Vršiti pritisak i zagovarati** na nacionalnoj razini da se povećaju porezi i davanja na korištenje ne reciklirajućih materijala (gdje postoji alternativa), te poticati »odgovornost proizvođača« zakonskim i ekonomskim mjerama.
- **Koristiti proizvode izrađene od neotrovnih, recikliranih/reciklirajućih materijala** u vlastitom poslovanju koliko god je to moguće.
- **Djelovati na privredne subjekte s ciljem primjena mjera za smanjivanje nastajanja otpada.**
- **Izbjegavati kupnju višestruko pakiranih proizvoda.** Primjerice, neke paste za zube često puta imaju nekoliko vrsta ambalaža i to do 3 vrste plastičnog materijala i kartonsku kutiju, a neke od njih i aluminijsku foliju preko samog otvora.

Na nacionalnoj razini također treba prepoznati proizvođače odgovorne za proizvode koji nemaju budućnost u reciklažnom krugu. Lokalne vlasti mogu zabraniti upotrebu određenih vrsta proizvoda koji se ne mogu pravilno obnoviti, popraviti, reciklirati ili kompostirati. Više je svjetskih gradova i općina do sada zabranilo uporabu plastičnih vrećica ili nametnulo poreze za svaku izdanu vrećicu. Rezultati su ovakvih poteza i više nego pozitivni. Primjer iz Irske pokazao je kako je upravo uvođenjem takse na plastične vrećice moguće smanjiti njihovu upotrebu za 90%.

Najsvježiji primjer primjene ovog hijerarhijskog stupa je razmatranje zabrane upotrebe PVC plastike u igračkama i ambalaži za hranu, zbog dokazanih štetnih utjecaja na zdravlje i sami reciklažni krug, u saveznoj državi Kaliforniji.² Belgijska pokrajina Flandrija je kao dio preventivnih akcija za nastanak otpada provela takozvani »Chicken projekt« (Projekt Kokoš) gdje su besplatno građanima na selu podijelili 4 kokoši koje su građani hranili ostatcima hrane iz domaćinstva.³

² AB 2505 Californians Against Waste
http://www.cawrecycles.org/issues/current_legislation/ab2505_08

³ Christof Delatter, Association of Flemish Cities and Municipalities »Practical overview of waste management tools in Flanders«, RRF seminar, London, 11.12.2006

Ponovna upotreba:

Ponovna upotreba je nekoć bila uobičajena za ambalažu od pića i platnene vrećice za kruh, mreže i košare. Jedna staklena boca može se iznova puniti i više od 30 i time zamijeniti 30 komada po okoliš skupe plastične ambalaže. Također, ponovnom upotrebom se može smatrati poklanjanje starog namještaja, odjeće, obuće, kućanskih aparata i igračaka građanima slabije kupovne moći. Ekološka ideja vodilja za 21. stoljeće sigurno mora biti briga za okoliš i briga za budućnost generacija koje tek trebaju živjeti na ovoj planeti.

PET ili povratna staklena ambalaža? Usporedba rezultata pet analiza životnog toka (LCA) otpada koje su uspoređivale povratnu ambalažu za napitke te PET nepovratnu ambalažu pokazala je kako je po okoliš višestruko bolja povratna ambalaža. Samo je jedna studija u jednom parametru dala prednost PET ambalaži i to u kategoriji ispuštanja ugljičnog monoksida.⁴

Utjecaj na okoliš	Zagađenje zraka					Zagađenje vode	Otpad	Energija
	CO	CO ₂	CH ₄	SO _x	NO _x			
Studije koje daju prednost PET nepovratnoj ambalaži	1	0	0	0	0	0	0	0
Studije koje daju prednost povratnoj ambalaži	4	4	4	5	5	2	4	5
Ukupni broj studija koje su analizirale pojedini utjecaj	5	4	4	5	5	2	4	5

Edukativne kampanje kao što su prikazivanje koristi korištenja povratne ambalaže, reduciranje korištenja jednokratnih plastičnih vrećica za kupovinu te reduciranje korištenja jednokratnih baterija i zamjena baterijama koje se mogu ponovno puniti mogu stimulirati interes građana o problematici otpada.

Osim već gore spomenutih mjera poput naplate otpada prema količini, potrebno je razmišljati i o dodatnim mjerama poput uvođenja poreza na plastične vrećice, zabranu besplatnih reklamnih materijala za kućanstvo u poštanskim sandučićima, akcije »odgovornog kupovanja« i mnogih drugih već postojećih metoda za smanjenje količine otpada u nastanku.

PRIMJERI IZ PRAKSE

SOCIJALNA ZADRUGA HUMANA NOVA (Čakovec)

Socijalna zadruga Humana Nova je društveno poduzeće koje potiče zapošljavanje osoba s invaliditetom i drugih društveno isključenih osoba kroz proizvodnju i prodaju kvalitetnih i inovativnih tekstilnih proizvoda od ekoloških i recikliranih materijala za domaće i inozemna tržišta. Svojim djelovanjem aktivno

⁴ »Environmental Benefits of Refillable Beverage Containers« **Institute for Local Self-Reliance**, Washington, D.C. <http://www.grrn.org/beverage/refillables/ecologic.html>, 2002.

i izravno doprinosi izgradnji društva tolerancije i suradnje te pomaže socijalno isključenim osobama i njihovim obiteljima unaprijediti njihovo samopouzdanje i kvalitetu života. Također aktivno doprinosi održivom razvoju lokalne zajednice, smanjenju siromaštva i očuvanju prirode.

Socijalna zadruga Humana Nova jedno je u nizu društvenih poduzeća koja se razvijaju na području Međimurske županije od strane **Autonomnog centra – ACT**. Zadruga trenutno zapošljava 10 osoba, od toga 3 osobe s invaliditetom, 2 pripadnice nacionalne manjine, 2 dugotrajno nezaposlene starije osobe.

Vizija

Socijalna zadruga Humana Nova lider je društvenog poduzetništva, prepoznat u široj regiji. Zadruga je svojim djelovanjem aktivno i izravno doprinijela izgradnji društva tolerancije i suradnje te je pomogla socijalno isključenim osobama i njihovim obiteljima unaprijediti njihovo samopouzdanje i kvalitetu života.

Vrijednosti:

Zajedništvo, suradnja i uzajamnost / Kvaliteta i profesionalnost / Liderstvo / Hrabrost / Održivost (ekonomska, društvena i ekološka) / Stjecanje novih vještina / Ugodno i motivirajuće radno okruženje

Zašto socijalna zadruga?

Sukladno **Zakonu o zadrugama**, zadruga je gospodarski subjekt u koji se radi vlastitog razvoja poduzetnik pojedinac udružuje s drugim fizičkim ili pravnim osobama te tako udruženi doprinose vlastitom i zajedničkom razvoju. Udruživanje osoba s istim ili sličnim vizijama radi zajednički promišljenijeg nastupa i plasmana proizvoda na sve zahtjevnijem tržištu jedna je od osnovnih ideja vodilja u zadruzi. Specifičnost zadruge Humana Nova ogleda se u tome što se u njoj, kao članovi zadruge, pojavljuju udruge i fizičke osobe koje su prepoznale vrijednost inicijative i potencijale uključivanja osoba s invaliditetom i drugih društveno isključenih skupina u proizvodnju kvalitetnih i traženih proizvoda. Članovi su spremni svojim angažmanom, radom i financijskim uložima pomoći pokretanje, rad i razvoj zadruge, kao i lokalne zajednice.

Zašto društveno poduzeće?

Društvenim poduzećem možemo nazvati ono poduzeće koje je u vlasništvu svojih zaposlenika i/ili članova lokalne zajednice, vođeno podjednako društvenim kao i komercijalnim ciljevima, a upravljano zajednički na demokratskim načelima. (*Freer Spreckley, 1981.*)

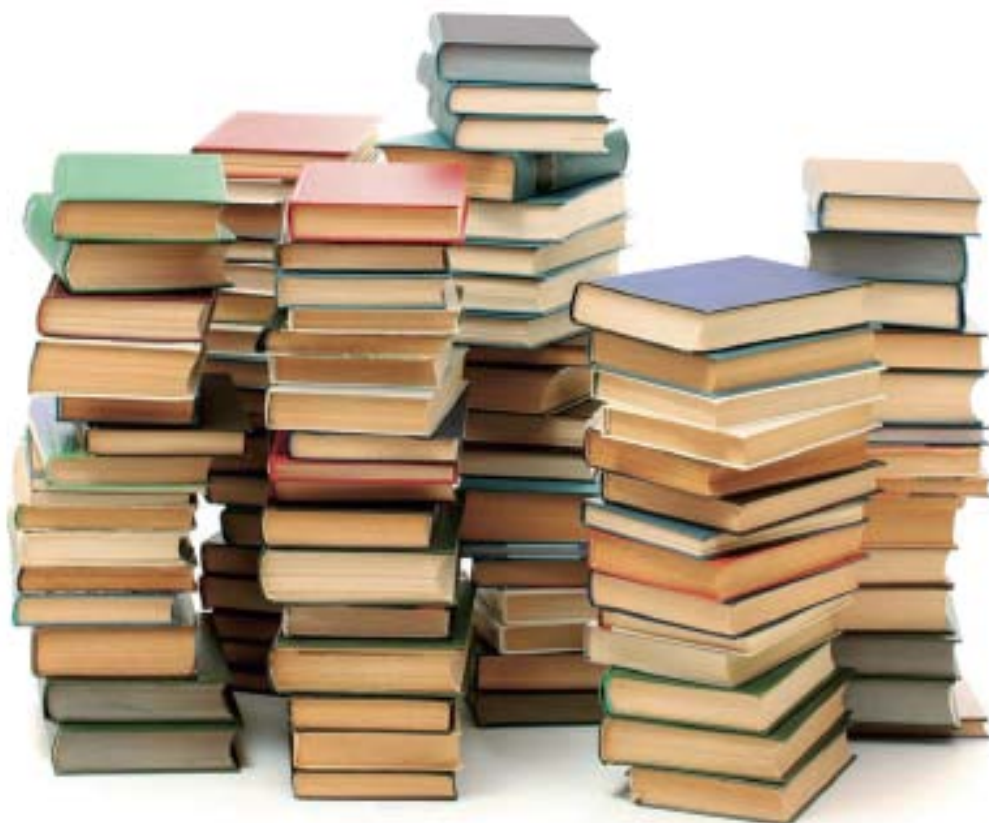
Direktan utjecaj rada društvenih poduzeća prepoznat je u ekonomskom razvoju neke lokalne zajednice ili regije:

- svojim djelovanjem nadopunjuju usluge od javnog interesa (npr. socijalne usluge) koje javne institucije ili privatna profitna poduzeća nisu u mogućnosti dovoljno kvalitetno obavljati;

- doprinose uravnoteženom korištenju i raspodjeli raspoloživih resursa u korist lokalne zajednice;
- generiraju nova radna mjesta u svojim područjima djelovanja, a neka društvena poduzeća posebno su usmjerena integraciji dugotrajno nezaposlenih na tržište rada;
- potiču društvenu koheziju i pridonose rastu i razvoju društvenog kapitala;
- pružaju podršku institucionalizaciji neformalnih poduzetničkih aktivnosti privatnog profitnog sektora, itd.

PONOVNA UPOTREBA KNJIGA U SKLOPU ORGANIZACIJE RE-READ (Doncaster, V. Britanija)

U Hrvatskoj postoji određena kultura ponovne upotrebe knjiga i to prvenstveno kroz prodaju knjiga putem antikvarijata. Re-read nije antikvarijat, ali obavljaju sličan posao spašavaju stare knjige da ne završe na odlagalištu ili reciklaži pronalazeći im nove vlasnike po pristupačnoj cijeni. Re-Read je tvrtka socijalnog karaktera koja se bavi trgovinom knjigama s ciljem prevencije nastanka otpada i promocije opismenjavanja, edukacije i kvalitete života. Knjige kojima Re-read raspolaže prodaju se putem Amazon platforme i raznih oblika buvljaka.

Kada knjige dođu u skladište, sortiraju se i rangiraju s ciljem određivanja njihove »budućnosti« (odvajaju se knjige za prodaju od onih koje idu u slobodnu distribuciju), a sve se to radi sa partnerskim organizacijama poput raznih volonterskih i civilnih grupa, vjerskim zajednicama, školama, bolnicama i hospicijima kojima se često doniraju besplatne knjige. Naravno, dio prikupljenih knjiga mora biti recikliran zbog velikih oštećenja.

Zašto je Re-read drugačiji?

Istraživanja pokazuju da su loše čitanje i pisanje direktno povezani sa financijskom situacijom roditelja (iako to nije jedini uzrok), a Re-read zna da je siromaštvo glavni faktor pismenosti djece. Organizacija vjeruje da u poslovanju s ovakvom misijom postoji veliki potencijal jer je došlo vrijeme kada osviještenost građana o omogućavanju besplatnih knjiga za obitelji sa malim primanjima, starijim i nemoćnima te nezaposlenima može dovesti do određenih promjena u društvu.

Posljednje istraživanje u Hrvatskoj, provedeno tijekom 2010. godine, na 800 ispitanika (GFK) pokazalo je da je 44 posto ispitanika u tri mjeseca pročitao knjigu dok ih 56 posto uopće nije ništa pročitao u tom razdoblju u Hrvatskoj. Po iznesenim podacima, Hrvati čitaju ispod svjetskoga prosjeka, odnosno, 40 posto populacije pročita jednu knjigu mjesečno, što je nešto bolje od Srbije (39) i Argentine (37). Više čitaju Makedonci (45), Poljaci (57), Španjolci (68) a najviše čitaju Nijemci (73), Talijani (71) i državljani SAD-a (68). 31 posto je kupilo barem jednu knjigu, dok je 56 posto pročitao barem jednu knjigu u zadnju godinu dana. Manje čitaju Ličani (47 posto), Slavonci (48 posto), muškarci (50 posto), stariji iznad 65 godina (37 posto) i niže obrazovani (34 posto). Više čitaju Zagrepčani (60 posto), Dalmatinci (68 posto), žene (62 posto), mlađi (65 posto) i više obrazovani (81 posto).

- **Knjige koje distribuira Re-read su dobre kvalitete te svaka distribuirana i ponovno korištena knjiga imaju pozitivan utjecaj na okoliš**
- **Većina knjiga je besplatna**
- **Knjige se distribuiraju svim dobnim skupinama (ne samo djeci i mladima) (BOX)**

Biciklo-popravljaona (Zelena akcija, Zagreb)

Svrha Biciklopopravljaone je pružiti svima zainteresiranima prostor, alate i savjete koji bi im omogućili da sami poprave svoj bicikl. Vlasnici bicikla će u Biciklopopravljoni moći pronaći neke od teže dostupnih biciklističkih i drugih alata koje se pojedincima obično ne isplati kupovati da bi im stajali doma. Također, u Biciklopopravljaoni jednom tjedno svi koji dođu imaju na raspolaganju pomoć volontera koji će im pomoći u rješavanju kvarova koje ne znaju

otkloniti sami. Korištenje Biciklopopravljaone je besplatno za sve no korisnici će morati sami u zagrebačkim dućanima ili negdje drugdje kupiti sve dijelove koje na njihovom biciklu treba zamijeniti. Biciklopopravljaona ništa ne prodaje, nego samo pruža prostor, mogućnost korištenja alata i pomoć dežurnog volontera.

PO ČEMU SE BIKIKLOPRAVLJAONA RAZLIKUJE OD OSTALIH SERVISI ZA BIKIKLE?

Kao prvo, ovo je servis utemeljen na »uradi sam« principu: sve popravke obavljate sami, ili ćete to vrlo brzo naučiti. Za razliku od drugih servisa, u Biciklopopravljaoni svoj bicikl ne možete jednostavno ostaviti na popravak i vratiti se kad bude gotov. Dežurne volontere možete pitati za savjet ili pomoć pri popravku svog bicikla, a od vas se očekuje dobra volja i želja za upoznavanjem vlastitog bicikla.

Drugo, korištenje Biciklopopravljaone besplatno je za sve! Dakako, zamjenu za dotrajale ili potrgane dijelove koje na vašem biciklu treba popraviti sami ćete morati nabaviti u nekom dućanu, no niti jedna od usluga dostupnih u samoj Biciklopopravljaoni (korištenje alata i pomoć volontera) ne naplaćuje se. Ako ste baš jako zadovoljni popravkom koji ste obavili ili pomoći koju ste dobili, slobodni ste donirati: dijelove bicikla, alate, grickalice za volontere ili sitni novac koji ćete ubaciti u škrabicu. Sav novac iz donacija koristi se za nabavku novih alata i nadoknadu potrošnih materijala (ulja, masti, zakrpe za gume...) koji su za korisnike također besplatni. Nitko, međutim, nije dužan dati ništa, bez obzira koliko obiman bio popravak koji je obavljen i u kojoj mjeri se oko njega angažirali volonteri Biciklopopravljaone.

Na kraju, nije isključeno niti da za neki od dijelova koji je na vašem biciklu potrebno zamijeniti već u Biciklopopravljaoni pronađete besplatnu zamjenu. Riječ je o dijelovima koje je netko ranije donirao Biciklopopravljaoni, ili pak o dijelovima skinutim sa starih i »neupotrebljivih« bicikala.

KOJE USLUGE BIKIKLOPOPRAVLJAONA NEĆE PRUŽATI?

Kao prvo, nećete moći samo ostaviti bicikl na popravak. Smisao Biciklopopravljaone je da sami nešto naučite o popravljanju svog bicikla. Popravke u pravilu vršite sami, pri čemu se za pomoć možete obratiti volonterima. Također, imajte na umu da naši volonteri, iako iskusni, ne znaju nužno sve. Vjerojatno neće biti skloni popravljati jako moderne, jako skupe i jako egzotične dijelove, osim ako ih ne nagovorite. Zapravo su im najdraži klasični bicikli koje ste kupili na Hreliću ili naslijedili od roditelja :). Osim toga, alat Biciklopopravljaone ne može se posuđivati tj. iznositi van prostora Bicikloporavljaone. Isto vrijedi i za dijelove: od dijelova možete dobiti isključivo ono što odmah ugrađujete na bicikl. Na kraju, Biciklopopravljaonu, odnosno njene volontere, ne može se držati odgovornima ni za kakvu štetu koja bi na vama ili vašim biciklima mogla nastati uslijed korištenja savjeta/pomoći koji su vam pruženi ili uslijed primjene alata dostupnog u Biciklopopravljaoni. Možemo, međutim, garantirati da će vam svaka pomoć biti pružena s najvećom brigom za vas i vaše bicikle.

PROGRAM RECIKLAŽE BIKIKALA

Jedan od važnijih ciljeva ovog projekta je spriječiti da još upotrebljivi bicikli, odnosno njihovi dijelovi, završe na smeću. Želja nam je prikupiti što veću količinu starih bicikala kako bi ih obnovili ili iskoristili za dijelove. Pozivamo stoga sve koji posjeduju bicikle koje više ne namjeravaju koristiti (bez obzira u koliko lošem stanju bili) da ih daruju Biciklopopravljaoni. Bolje bicikle popravljamo i prosljeđujemo ustanovama socijalne skrbi i slično, ili ih ustupamo onima koji su voljni uložiti vrijeme i sredstva nužna da ih se dovede u stanje

pune upotrebljivosti. Bicikle koje procijenimo lošijima, rastavljamo i iskorištavamo za dijelove koji će se ugraditi u bicikle onih kojima upravo ti dijelovi trebaju. Na ovaj način štedimo prirodne resurse i energiju, ali i smanjujemo financijsko opterećenje koje popravak, odnosno kupnja novog bicikla, sa sobom donosi..

POSTOJI LI MOGUĆNOST DA BIKIKLOPOPRAVLJAONU KORISTIM I KOJI DRUGI DAN?

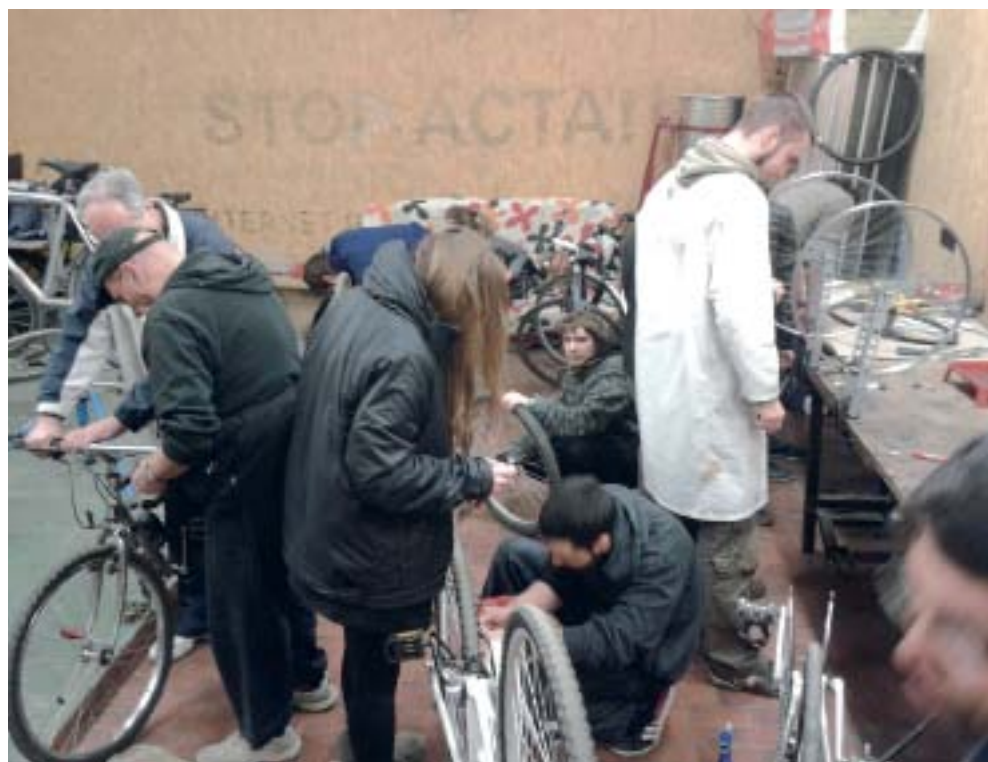
Ako vam ne treba pomoć volontera, tj. znate svoj problem riješiti sami i potreban vam je jedino prostor i alat, u načelu je moguće (ali ne i zajamčeno) da Biciklopopravljau, u skladu s prethodnim dogovorom, koristite i neki drugi dan (ukoliko se u prostoru ne odvijaju neke druge aktivnosti). Ukoliko ste zainteresirani za samostalno korištenje resursa Biciklopopravljau, zovite na broj **099 314 9694**, dogovorit ćemo se.

KAKO MOGU POMOĆI RADU BIKIKLOPOPRAVLJAONE?

Kao što je gore već naznačeno: donacijama starih bicikala, dijelova, literature, potrošnog materijala, novca ili volontiranjem u Biciklopopravljau.

KAKO MOGU POSTATI VOLONTEROM BIKIKLOPOPRAVLJAONE?

Ukoliko se osjećate voljni i sposobni pružati pomoć drugima dođite u Biciklopopravljau u njeno uobičajeno radno vrijeme i javite se prvom volonteru. U početku ćete popravke izvoditi pod diskretnim nadzorom nekog od starijih

volontera, a kasnije (kada se uvjerimo u određenu razinu znanja i vaše lijepo ponašanje) i samostalno. Da bi nam pomogli ne morate nužno biti velemaistor. Čak i ako je vaše znanje ograničeno samo na najjednostavnije popravke (poput, npr. krpanja gume) možete nam biti od velike koristi. Popravljat ćete, dakako, samo stvari za koje ste sigurni da ih znate popraviti i nećete se primati onih koje vam nisu jasne. Uz pomoć starijih volontera postepeno ćete proširivati svoja znanja.

Doncaster – Refurnish (prerada)

U Engleskoj kao i u Hrvatskoj, svake godine velike količine još funkcionalnog namještaja bivaju odbačene na odlagališta, a misija tvrtke Refurnish je prevencija nastanka otpada i pretvaranje tih materijala u nove vrijednosti. Tvrtka Refurnish je osnovana 2003 godine s ciljem sprječavanja bacanja funkcionalnog i upotrebivog namještaja na odlagališta. Refurnish promovira navike recikliranja i odgovornog ponašanja prema okolišu na način da sakuplja, prepravlja i popravlja namještaj kako opet mogao biti prodan lokalnoj zajednici po pristupačnim cijenama. U početku maleni je tim zaposlenika nizao uspjeh za uspjehom te je vrlo brzo prerasla u jedinstveno i uspješno socijalno poduzetništvo koje funkcionira na području grada Doncastera i njegove okolice. Danas su mnogi od zaposlenika ove tvrtke osobe koje spadaju u kategorije teško zapošljivih kategorija, primjerice osobe s posebnim potrebama i invalidi. Jedna od misija Refurnisha je obučavati ljude da unaprijede svoje vještine i sposobnosti kroz pružanje stimulativne okoline za rad gdje se vještine, iskustvo i povjerenje razvijaju i u osobama koje bi rijetko koja druga tvrtka zaposlila. Ovakvo okruženje za rad je prepoznala i gospodarska komora Doncastera te je tvrtku nagradila prestižnom nagradom »Poslodavca godine 2010 – za izvanredna postignuća«.

Sektor ponovne upotrebe u Velikoj Britaniji:

- *Zapošljava više od 3 tisuće ljudi*
- *Obučava više od 8,000 vježbenika*
- *Ima više od 10,000 volontera*
- *Direktno pomaže 750,000 kućanstava slabije financijske situacije*
- *Štedi ukupno 330 milijuna funti godišnje*
- *Ponovno iskorištava ukupno 90,000 proizvoda (namještaja i električne opreme)*
- *Spriječava odlaganje ukupno 90,000 tona otpada godišnje*
- *Spriječava 100,000 tona emisija CO²*

Refurnish pomaže očuvanju okoliša kroz smanjenje količina otpada koji odlazi na odlagališta. Osim sakupljanja namještaja i električnih aparata koje doniraju građani, Refurnish pruža i usluge odvoza glomaznog otpada u gradu i to kroz koncesiju dobivenu na javnom natječaju. Primjerice, Refurnish radi ono što u Gradu Osijeku radi Unikom oko gospodarenja glomaznim otpadom. Prikupljeni otpad se velikom dijelu može popraviti, obnoviti odnosno ponovno koristiti, a obnovljeni komadi namještaja i elektronike se mogu kupiti po izrazito pristupačnim cijenama. Možda je ovo i ideja za pokretanje nekog novog poduzetništva u Hrvatskoj? Primjerice svaki grad i općina u Hrvatskoj mogu profitirati od ovakve usluge a odlagališta bi bila manje opterećena. Za bolju sliku o samom poslovanju tvrtke opisati ćemo jednu od njihovih usluga za građane.

Čišćenje domova:

Poznato je kako čišćenje kuće može biti težak posao, a ponekada i osjetljiv za one koji moraju isprazniti domove svojih voljenih u slučaju smrti ili preseljenja. Pod uslugom čišćenja, smatra se potpuno pražnjenje nekretnina od svih pokretnina poput namještaja, uređaja i slično. Osoblje Refurnish ima godine iskustva u ovoj usluzi, i u mogućnosti je pružiti profesionalnu i diskretnu uslugu koja zadovoljava želje klijenata po pristupačnim cijenama. Refurnish garantira

da će sve stvari koje klijent neće zadržati zbrinuti na okolišno prihvatljiv način (primjerice namještaj popraviti i ponovno prodati ili donirati, a isto vrijedi za knjige, slike, uređaje...). Važno je napomenuti da je ova tvrtka neprofitna te da se sav eventualni profit na kraju godine ulaže u razvoj zajednice, primjerice izgrađuju se parkovi i igrališta za djecu, uređuju prostorije u vrtićima i staračkim domovima i slično.

Projekt blizanac u Gradu Subotici

Zelene točke su u Subotici postavljena na dva mjesta u gradu, a građanima tih kvartova podeljeni su ključevi prostorija u koje su smešteni kontejneri za papir, staklo, pet ambalažu, sitni elektronski otpad i metal. Kako je na otvorenju pilot projekta istaknuto, riječ je o novom konceptu prikupljanja otpada, eksperimentalne prirode, koji je dobio naziv »Ka zajednicama koje recikliraju«, a koji se prvi put se primenjuje u Srbiji. U razvijenim zemljama se to odavno primjenjuje.

Trenutno se na tim zelenim otocima, mogu vidjeti razbijena i pošarana vrata, djelimično uništeni kontejneri, a smeće, pobacano bez ikakvog reda i selekcije, razbacuje se svuda naokolo. Vandali su iza sebe ostavili i svoj omiljeni potpis zidne poruke, grafite, koji već svojom agresivnošću šalju nedvosmislenu poruku.

Stanari okolnih zgrada, kojima je zeleni punkt poklonjen za »uredniji i ljepši grad«, nemoćni su pred ovakvim nasrtajima onih kojima su, eto, zasmetali čak i zeleni otoci. Nekog smislenog razloga za ovakvo ponašanje nema. Osim da kroz to neko prazni svoju agresiju, ali mislim da bi netko od nadležnih svakako trebao reagirati. »U gradu postoje službe zadužene za red i čistoću«, kaže Mario Sudarević, jedan od građana čiji se stan nalazi u blizini zelenog otoka pretvorenog u ruglo. On napominje da je većina stanara koji su »gravitirali« ovom punktu smatrala da su postavljanjem ovakvog sistema odlaganja otpada upravo privilegirani, i nikome nije jasno kako je došlo do toga da se sve pretvori u svoju suprotnost. »To se nije desilo preko noći, to traje već izvjesno vrijeme, a kada smo pokušali pozvati policiju, u trenutku kada su neka djeca »napadala« kontejnere, dobili smo odgovor da pazimo bolje na svoju kuću a ne na ulicu, i da je riječ o djeci a ne vandalima«, žali se također jedan od stanara.

Zvezdan Kalmar, koordinator Centra za ekologiju i održivi razvoj, kaže za novine *Danas* da je CEKOR kontaktirao nadležne u gradu, prije svega komunalnu policiju, i da je ona napravila zapisnik i to nekoliko puta. Sve je međutim ostalo na tome, jer komunalna policija nema veće ingerencije.

Do sada nije utvrđeno ni tko su »autori« kaosa na zelenom otoku, niti je bilo šta poduzeto da se on sanira. Čitava situacija ostavlja ružan i deprimirajući utisak – ako projekt zelenih otoka i civiliziranog odlaganja otpada nije uspio u Subotici, poznatoj po javnom redu i čistoći, onda neće nigdje u Srbiji.

Komentari čitatelja portala na kojima je ova vijest prenesena su takođe indikativni: »Oskar: Nismo još zreli za tako nešto u našoj državi, fali kulture!«, »Andrija:

Devastirane eko točke

Obnovljene eko točke (i ojačana konstrukcija vrata)

Ne mogu da verujem. Mozemo mi da menjamo politicare do besvesti, ali od nas nista nece biti dok se i sam narod ne dozove svesti i pocne da uci nesto od zapanjaka. Sramota jedna!«, »Pajo2: »U Austriji ima mnogo takvih koji »nisu iz Subotice«. I znaju da se ponasaju i selektiraju otpad. Jer znaju kakve su kazne i da ce ih sigurno sankcionisati ako se ne pridrzavaju zakona. Isti kada dodju na ove prostore, sto je otprilike 5 sati voznje autoputem, zaborave da i u Srbiji treba da se ponasaju isto. Moj zakljucak je da je glavni krivac labava drzava, koja ima dobre zakone ali nema ko da ih sprovodi. Jer kako to da se isti ljudi tamo pridzavaju pravila a ovde ne?«, »always ultra: »Kogod da su vandali, nije opravdanje za nerad samozvane Komunalne Pollicije. Najzad, moze da se ukljuci i redovna policija, postavi vec jednom kamere i problem ce biti resen« te u konačnici i komentar koji održava drugu suprotnost »sta je ovo? kakvi kontejneri, kakvih 300 hiljada eura ljudi nemaju sta da jedu oni kontejnere uvoze jeste normalni vi ljudi?«. Ovaj zadnji komentar upravo otkriva činjenicu kako je i finansijska situacija mnogih građana Srbije ipak toliko niska da je teško očekivati da će se gradovi i općine odlučivati na odvojeno sakupljanje otpada u skorijoj budućnosti. (Danas.rs)

Zaključno se može nadodati činjenica da zemlje istočne i srednje Europe svojim otpadom ne gospodare dobro. Velik je interes raznih lobija koji vide zaradu u zbrinjavanju otpada međutim građani ne smiju zaboraviti da iako su oni ti koji stvaraju otpad a komunalna tvrtka pruža uslugu odvoza i zbrinjavanja otpada ipak smiju i moraju sudjelovati u donošenju odluka. U ovom kratkom prikazu predstavljeni su tek neki od primjera kojima otpad ne postoji. Dapače, većina predstavnika smatra da je nepravedno otpad nazivati otpadom ili smećem jer oni smatraju da bi svaka odbačena stvar mogla ponovno biti vraćena u upotrebu. Naravno, da bi to bilo moguće za svu količinu otpada potrebno je uvesti neke napore koji su već odavno napisani u okolišnom zakonodavstvu.

Stoga bi krajnji cilj trebao biti konačna provedba i pridržavanje onog već odavno, napisanog.

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Zelene akcije, Zelenog Osijeka i CEKOR-a i ne predstavlja nužno stajaliste Europske unije.

Projekt "Ka zajednicama koje recikliraju u Osječko-baranjskoj županiji i okrugu Sjeverna Bačka" provode:

Zelena akcija

Frankopanska 1, 10000 Zagreb
Hrvatska
Tel/fax: +385 (0)1 4813 096
za@zelena-akcija

CEKOR

Korzo 15/13, 24000 Subotica
Srbija
Tel / Fax +381 (0)24523191
djnatasa@yahoo.com

Zeleni Osijek

Opatijska 26f, 31000 Osijek
Hrvatska
Tel:+385 31 565 180
Fax: +385 31 565 182
zeleniosijek@zeleni-osijek.hr

Delegacija Europske unije u Hrvatskoj

Trg žrtava fašizma 6
10000 Zagreb, Hrvatska
Tel: 00 385 (0) 1 4896 500
Fax: 00 385 (0) 1 4896 555

Delegacija Europske unije u Srbiji

Avenija 19a, Vladimira Popovića 40/V
Novi Beograd, R. Srbija
Tel: +381.11.3083200
Fax: +381.11.3083201

Europsku uniju čini 27 zemalja članica koje su odlučile postupno povezivati svoja znanja, resurse i sudbine. Zajednički su, tijekom razdoblja proširenja u trajanju od 50 godina, izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja, zadržavajući pritom kulturnu raznolikost, toleranciju i osobne slobode. Europska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i svojih vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.